

MICHEL. DE PEGO A MOSCOU

Joan Miquel Almela Cots

Arxiu Municipal de Pego
arxiunicipal@pego.org

Miguel Samper Peiró va nèixer a Pego l'any 1933, i amb el temps seria conegut artísticament amb el nom de *Michel*. Format musicalment a Pego pel professor Alfonso Oltra, va arribar a ser un cantant ben conegut als festivals de la cançó i a la televisió espanyola dels anys seixanta del segle passat.

En 1968 va ser contractat pel Ministeri de Cultura de l'URSS (Gosconcert) convertint-se en el primer cantant espanyol d'estil melòdic que anava a terres soviètiques, en un moment on les relacions entre Espanya i la URSS eren inexistents. Durant els quinze anys que va actuar allà, fins 1983, va realitzar més de 1.400 concerts.

A Espanya va gravar moltes cançons que editaren cases discogràfiques com ara Columbia, Zafiro, Belter o Marfer.

Etape de formació (1952-1961)

Quan "Fulleraca", malnom amb el qual era conegut per tothom, va començar a prendre classes a casa del mestre Oltra, ja s'albirava un futur prometedor per la seua gran veu.

La primera vegada que va poder demostrar-ho va ser a Dénia. Allí, el 1952 i en la Pista Rosaleda, Radio Dénia va celebrar un concurs musical amb veus de la comarca. El guanyador en la categoria de majors va ser Miguel Samper, malgrat que sols tenia 19 anys.

El mestre Alfonso Oltra tenia la seua pròpia orquestra en la qual ben prompte posaria a Miguel Samper de cantant. Era una època en que proliferaren les orquestres i les pistes de ball. A finals de la dècada

dels cinquanta i en la dels seixanta, hi destacaven les orquestres: Sik-ko, Muñoz, Serenade –amb el seu cantant Bernardino–, Diagan, Gerver i moltes altres. La seua música s'escoltava a les anomenades pistes de ball o terrasses: Mena (Oliva), Rosaleda (Dénia), Monumental (El Verger), Victòria i Espanya (Pego) i Mi Jardín (Ondara).

En totes elles va actuar Miguel Samper amb les orquestres del mestre Oltra i en totes aconseguia gran èxit i reconeixement. Un èxit que li va valdre per a ser el cantant de l'orquestra Sik-ko, dirigida per José Perelló de Parcent, allà pel 1958.

Michel amb l'orquestra Sik-ko, 1958.

Van ser moltes les actuacions de Michel a Mi Jardín d'Ondara. L'havia fundat i construït l'empresari de Pedreguer, José Ballester Martí, en 1943. Aquesta terrassa i cinema a l'aire lliure era l'enveja de la comarca. El mode constructiu i les ornamentacions dels jardins feien d'aquella pista de ball un espai singular, que es vestia de festa major l'últim dia d'agost amb la famosa Revetla de la Rosa. Per allí passaren artistes ben coneguts com Antonio Machín, José Guardiola, Jorge

Mi Jardín a la revista de les festes de la Soledat d'Ondara, 1958.

Sepúlveda, etc. La família Ballester regentà Mi Jardín fins l'any 1961, moment en que la terrassa i el Teatre Eslava, passaren a ser propietat de la Caixa d'Estalvis del Sud-est d'Espanya.

Miguel Samper acudia moltes vegades a Ondara i mantenia estretes relacions d'amistat amb molta gent, sobretot amb el barber Galán, el qual l'afaità en nombroses ocasions.

Al cap d'un temps, en 1961, va decidir donar el salt i marxar a Benidorm, que començava a ser la ciutat del *Desarrollismo* dissenyada pel franquisme. Allí actuà al castell, i també a les conegudes sales de El Burro i Bolero.

Durant les seues actuacions a Benidorm va conèixer a Maria Bellot, una famosa i guapa vedette que acabà convertint-se, en molt poc de temps, en la seua dona.

Èxit nacional (1962-1968)

Després de casar-se a Xella, la seua muller el va convèncer per acceptar un contracte per als dos al Teatre Victòria de Barcelona. La parella artística s'anomenà *Katy and Mitchell* i, en la tardor de 1962, inicià les seues actuacions en l'espectacle que encapçalava l'artista Antonio Amaya. Finalment, Miguel Samper acabà actuant en solitari i desbancant a la figura del cartell, prenent aleshores també el seu definitiu nom artístic: *Michel*.

Actuació al Teatre Victòria de Barcelona, 1962.

A Barcelona aconseguí gravar el seu primer EP amb la discogràfica Columbia i, amb ell a les mans, demanà una oportunitat a TVE. Oportunitat que finalment va rebre i que li reportà altres successives aparicions a la televisió espanyola.

Primer EP de Michel, Columbia (1962).

Michel ja tenia un nom i certa fama, però calia seguir l'ascens i, per això, la pròxima parada havia de ser Madrid. Allí es traslladà el matrimoni en 1963.

A Madrid va aconseguir actuacions en la sala de festes *El Biombo Chino*, aparicions a la ràdio i participacions a festivals. En 1963, participà en el Gran Festival de Madrid, en el d'Aranda del Duero i en el del Mediterráneo de Barcelona. Malgrat que les crítiques eren bones, sobretot per la seua veu, en els festivals —una de les poques vies de promoció que tenien els cantants en aquella època— no va tenir la sort necessària.

Seguiren les actuacions a TVE i la gravació de nous EP's, convertint-se Michel a Madrid en una de les millors veus del moment junt a cantants com Robert Jeantal, Alberto Cortez, Tito Mora i altres.

Durant la preselecció a Espanya per a la participació al festival d'*Eurovisión* de 1964, Michel va resultar el guanyador de les votacions representant la cançó *Caracola* de la compositora Fina de Calderón. La política interna finalment va decidir que foren els T.N.T. qui representaren a Espanya i a la cançó a Copenhagen. Sembla que es decidiren per un trio musical en lloc d'un cantant en solitari i que també va tenir molt a veure la discogràfica Belter que volia promocionar aquell nou grup.

L'any 1965 va ser l'any dels Beatles a Espanya. L'empresari Francisco Bermúdez va aconseguir la seua contractació i el permís

del dictador Franco perquè pogueren actuar “els melenuts” a Espanya. Dos únics concerts, un a Madrid i l'altre a Barcelona. L'empresa va acoblar alguns teloners per completar aquella festa, i Michel va estar present en els dos concerts. Però tant a Madrid com a Barcelona, els joves volien veure als Beatles, i Michel estava a les antípodes d'aquell fenomen musical. Per això, les seues actuacions passaren més que desapercebudes, com la de la resta de grups i cantants llevat, si de cas, del grup modern de Los Pekenikes.

Entre la modernitat anglosaxona dels Beatles i els Rolling Stones, i l'aparició de la Nova Cançó, l'estil i veus com les de Michel anaven a quedar desbancades en poc de temps.

Malgrat tot, encara hi estaven els festivals de la cançó per a aquest tipus d'artistes. En el de Benidorm de 1967, i de la mà ja de la discogràfica Belter, estaven posades totes les mirades en Michel, a més, era de la terra. Però el festival passava per mals moments en aquells anys i l'organització va decidir donar una clau de volta portant a una estrella com era l'italià Tony Dallara. Durant el concurs tots donaven per

Festival de Benidorm de 1967.

guanyador a Michel i la cançó *De la mano*, però els organitzadors tenien ja decidit donar el premi a l'italià, com va succeir. La premsa se'n va fer ressò d'aquell escàndol i de les protestes del públic. Michel, va haver d'aconcentrar-se amb el segon premi de la crítica.

Tots pensaven, Michel també, que l'edició de 1968 seria per a ell. Però va resultar que la cançó que escolliren no era massa bona, *Rosiña*, i que sense saber-ho ningú aparegué per allí un desconegut Julio Iglesias i una cançó, *La vida sigue igual*, que guanyà el festival.

A Michel sols li quedava el consol de l'èxit aconseguit al festival del *Atlántico* (Puerto de la Cruz) de 1967, on guanyà el segon premi amb la cançó *Operación cariño*. Premi que li obrí per molts anys les portes de les Illes Canàries.

L'aventura russa (1968-1983)

A terres asturianes la veu de Michel agradava molt i era un assidu a les festes d'Oviedo. Durant les de l'any 1967 van passar un cúmul de circumstàncies que anaven a decidir el futur del cantant.

Pel mes de maig arribà al port d'Avilés un buc mercant soviètic, era el primer que arribava a les costes espanyoles des de la guerra civil. Allò va ser tot un esdeveniment, les autoritats anaren a rebre'ls i els periodistes a fer-ne ressò. Michel feia poc que havia gravat per al periòdic *Región* la cançó de Gabriel Elorriaga, *Balada en la tumba de un soldado*. El periodista Santarúa li va regalar el disc del seu periòdic al capità del buc Jan Anvelt, de nom Nikolai Kusmienko. Aquell ucraïnès de dos metres d'altura es va quedar meravellat en escoltar la cançó i la veu de Michel. Per això, demanà poder-lo conèixer. Santarúa sabia que Michel estava a Oviedo i el va telefonar per explicar-li la situació. Michel no va dubtar en desplaçar-se cap a Avilés, junt a l'orquestra Serenade i el seu cantant Bernardino que també estaven actuant a Oviedo.

El capità Kusmienko els va rebre al buc, mentre un asturià d'aquells xiquets de la guerra, de nom Manolo González, feia d'interpret. Després dels àpats i les cançons, el capità Kusmienko va fer saber que la veu de Michel podia triomfar a terres soviètiques i que ell mateix faria el possible perquè així fora.

Michel amb el capità Kuzmienko al seu camarot del Jan Anvelt, Port d'Avilés, 1967.

Temps després, Michel va rebre una carta de la *Asociación Estatal de Conciertos*, Gosconcert, per la qual se'l convidava a fer una gira de trenta cinc concerts per a l'any 1968. Com que no hi existien relacions diplomàtiques entre els dos països, va ser necessari realitzar moltes gestions per aconseguir el permís del dictador Franco, gestions que feren el mestre Quiroga i l'alcalde de Madrid Arias Navarro. El van convèncer i finalment va donar el seu vist i plau.

Michel formà un conjunt dirigit per Ricardo Ceratto i comptà amb l'ajuda i representació de l'interpret Manolo González. Els recitals començaren a Geòrgia i seguiren per altres països soviètics per acabar amb actuacions a Leningrad i Moscou. L'èxit aconseguit va fer augmentar el nombre de concerts a cinquanta i que es signara un nou contracte per a l'any següent.

Però aquesta primera aventura soviètica i el ressò mediàtic que va tenir, on no faltava gran dosi de xovinisme, va reportar conseqüències negatives per a Michel. Per una banda, les autoritats espanyoles ja no el respectaren com abans, tancant-li les portes de la ràdio i la televisió. I,

per altra banda, el govern de l'Argentina li va anul·lar el contracte que tenia signat per a actuar a la televisió d'aquell país a finals d'any, com a protesta per la invasió militar soviètica sobre Txecoslovàquia.

En agost de 1969, abans d'iniciar la segona gira soviètica i, després de participar en el Festival d'Atenes, va participar al Festival de Sopot a Polònia. Aquest festival internacional de la cançó rivalitzava aleshores amb el festival d'*Eurovisión*, i estava considerat com el festival dels països socialistes. No obstant, hi havien països convidats com era el cas d'Espanya, representada per Conchita Bautista, Guillermina Motta i Michel. El de Pego, va aconseguir el premi del *Gran Disco*, amb les cançons Granada i Valencia.

Tot seguit, inicià la segona gira soviètica, ara sense el músic Ricardo Ceratto, però amb un conjunt de músics excel·lents com Manolo Gas, Eduardo Espert, José Luis García i Joaquín Anaya.

La vida artística de Michel es centrava en actuacions esporàdiques a Espanya, sobre tot a Madrid on vivia, i amb la gira anual a la URSS. La gira normalment era a l'hivern, suportant temperatures de molts graus sota zero. Els recitals o concerts tenien una duració de dues hores. La primera part era més seriosa, vestits de negre i Michel amb la capa espanyola. La segona part era més alegre, canviaven el vestuari per camises de colors i es cantaven les cançons més populars del moment. La majoria de concerts acabaven amb la cançó del *Porompompero*.

Arribats a 1975, els alumnes de l'Escola de Periodisme de Madrid convidaren a Michel a un viatge a Cuba. Aleshores, Michel tenia signat un precontracte per a actuar a Miami. En aquell viatge a l'Havana es va produir una nova anècdota que acabà en contratemps. Durant l'estada dels periodistes a l'Havana, es va concertar la visita i encontre amb el comandant Fidel Castro. Michel es va fotografiar amb ell a l'hotel on estaven allotjats. Als pocs dies, la fotografia es va publicar als periòdics de Miami i les autoritats d'allí trencaren el contracte amb el cantant Michel. Tornava a truncar-se doncs la possibilitat de fer les Amèriques.

Així que, Michel no va tenir més remei que seguir fent les Rússiaes, aleshores però ja molt menys mediàtiques. Tot no havien de ser disgustos, i en 1976 el govern rus va distingir a Michel amb la medalla

Actuació de Michel a Leningrad. Actual Sant Petersburg.

Tchaikovsky –màxima distinció cultural de Moscou- per la seua labor artística i divulgació de la cançó espanyola. La va rebre de mans del compositor d'origen armeni Aram Katchaturian, autor de la famosa *Danza del sable*.

Des del primer moment que Michel va actuar a terres soviètiques hi havia un important problema, cobrava les seues actuacions la parcialment en dòlars i en rubles. El problema era que les rubles no podien traure's de la URSS, amb la qual cosa l'estratagema més utilitzada pel cantant va ser la de comprar icones russes i altres objectes d'art per portar-los a Espanya. Aquesta pràctica estava totalment prohibida i vigilada, però Michel no trobava millor manera que aquesta per a traure-li rendiment al seu treball en aquelles terres. Però va arribar un moment en què ja no li ho van tolerar més i, en maig de 1979, el van detenir a l'aeroport de Sheremítievo de Moscou. El seu alliberament immediat

Michel amb la seua dona i orquestra en 1972.

va ser possible gràcies a les gestions que van fer el que era aleshores ambaixador d'Espanya a la URSS, Joan Antoni Samaranch, i el secretari de l'ambaixada russa a Madrid, Igor Ivanov.

L'*affaire* de les icones no li va tancar les portes a Michel, com molts han afirmat, perquè sabem que la seua relació a terres soviètiques va seguir sent important. A les gires posteriors, es va unir l'edició d'un disc seu per als Jocs Olímpics de Moscou de 1980, i l'edició, en 1982, d'un LP de Michel amb cançons russes cantades en rus. També va participar al Festival Internacional de Cinema de Moscou de 1981, durant el qual va entregar un ram de flors a Valentina Tereshkova, la primera dona cosmonauta en viatjar a l'espai. En aquell festival va participar l'espanyola Pilar Miró amb la pel·lícula *Gary Cooper, que estás en los cielos*, per la qual va guanyar el premi a la millor actriu Mercedes Sampietro.

La darrera gira soviètica de Michel va tenir lloc l'any 1983. En aquella ocasió va actuar a la ciutat de Tynda, en el creuament del ferrocarril Baikal-Amur. Aquesta ciutat té com a fets destacats d'aquell any: «la *llegada del primer tren de carga con carbón de Nerungín, la llegada de un grupo de periodistas de Hungría, Bulgaria, Alemania,*

Checoslovaquia y otros países, la construcción de 124 apartamentos y los varios conciertos que dio el conocido cantante español Michel».

Comptat i debatut, Michel, cansant ja de tant de viatge i tant de temps lluny de casa, va decidir posar punt i final a la seua particular aventura russa. Havien estat 15 anys (1968-1983) i més de 1.400 recitals. Aventura que no ha pogut igualar mai cap artista espanyol.

Encara en 2006 i 2008 s'han editat a Rússia dos cd's recopilatoris del cantant, sota el segell musical Melody.

Perquè Michel no triomfà plenament? Deu raons

1. Una veu massa potent per a les cançons pop o melòdiques.
2. Li va faltar un millor assessorament artístic.
3. No va encertar un estil propi i convenient amb les seues facultats vocals.
4. No va rebre el recolzament suficient de les discogràfiques.
5. Tot i que Ricardo Ceratto era molt bo, potser un altre compositor li haguera encertat alguna cançó d'èxit.
6. Li va faltar sort als festivals. En 1964 va estar a punt de representar Espanya a *Eurovisión*. En 1967 va poder guanyar el festival de Benidorm. Però per a poder guanyar un festival no només feia falta tenir una bona veu, una bona cançó era determinant.
7. L'aventura russa el va desvincular d'Espanya. Fer les Rússies no va significar el mateix que fer les Amèriques.
8. Decisions i fotografies inoportunes. En 1968 es trenca un contracte amb Mèxic, Veneçuela, Puerto Rico i Argentina per haver anat a Rússia. En 1975 es trenca el contracte amb Miami per haver-se fotografiat amb Fidel Castro.
9. El seu estil melòdic va quedar desbancat amb la irrupció dels

Beatles, els Rolling Stones i la Nova Cançó.

10. No va tenir la dosi de sort necessària, el més important en qualsevol carrera artística.

Retorn a casa (1986-2009)

En 1986 Michel va decidir deixar Madrid i tornar a Pego, els seus orígens. Tornava a allò que li havia ensenyat son pare, treballar el marbre. A banda del treball al taller de marbre, junt amb el seu germà major Antonio, Michel va seguir gaudint de la seua afició per la pintura, perfeccionada allà a Rússia.

No va oblidar però la seua faceta de cantant. A més d'alguns treballs esporàdics que va fer al Teatro Capitol de Toulouse o a Iugoslàvia, va actuar en alguns dels restaurants més coneguts de la comarca. El primer de tots va ser el *Guadiana*, restaurant vora la platja de l'empresari pegolí Pepe Gascó. Després, el restaurant *Montepago* de l'empresari Juan Porsellanes. Allí actuà amb el pianista Sasha Subota, amb el qual arribà a gravar un LP a Iugoslàvia en 1984. Amb el mateix, inicià l'aventura de regentar el Reial Club Nàutic de Dénia en 1992. Allò no va funcionar, sobretot per les queixes dels propietaris dels iots que es queixaven del soroll de la música per la nit, i Michel va tornar a Montepago. També va actuar al restaurant *La Bresca* dels Poblets amb Andrés Orpi, i al *Viva España* d'Oliva.

Junt amb la passió per la música i la pintura, Michel va seguir practicant una altra que sempre havia tingut, el tir de competició. Els seus majors èxits esportius els aconseguí el 2003 quan va ser Campió d'Espanya de Veterans de *Palomas a brazo* i en 2004 quan aconseguí el Campionat del Món de Veterans a Ontinyent. La pràctica d'aquesta activitat el tornà a relacionar amb Ondara, tant amb l'armeria del poble com amb el també tirador i cantant, Lozano, pare del meu amic Jovi.

L'any 2002, Michel va ser nomenat Fill Predilecte de Pego, però tampoc en això va tenir sort doncs es va produir en un moment de molta crispació política i social a Pego.

El 2008 Michel es va posar malalt per un greu càncer. A primeries

de 2009 es va posar en mans del doctor Garcia Sabrido de l'hospital de Madrid Gregorio Marañón. Aquest, curiosament, havia operat recentment a Fidel Castro. Però Michel no va tenir tanta sort i no va poder superar l'arriscada operació.

Portada del llibre biogràfic sobre Michel, 2010.

En juny de 2009 l'Ajuntament de Pego li va dedicar el nom d'un passeig per tal de que les generacions futures en tinguin constància de la seua vida artística. L'any següent, en 2010, se li va retre un homenatge amb la participació musical de cantants i amics de la seua època.

Encara en 2011, coincidint amb les activitats de l'any dual Espanya-Rússia, vaig tenir el plaer d'anar a Moscou a presentar la seua

biografia. Em va acompanyar el seu fill, Miguel Samper Bellot, i vam gaudir de la companyia i beneplàcit dels membres del *Centro Español de Moscú*, entre els quals encara quedaven alguns d'aquells xiquets de la guerra.

Presentació de la biografia de Michel al Centro Español de Moscú, novembre de 2011.

CD rus de Michel, 2006.

CD recopilatori, 2008.